

na krave, jim naklanjal tolike zgube, kakor jo donaja jalovost krav in junic. Slednjič se bode dalo marsikaj tudi doseči, da se razširja poduk o umni živinoreji. (Dalje.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca septembra.

V hiši in dvoru. Krompir in repa se mora pobrati in v klet spraviti, naj se že začne mlatiti. Lan in konoplje se mora tretji, sadje se naj marljivo suši in zrelo dobro hrani, da dalje črsto ostane. Klet, v kateri se sadje hrani, se mora večkrat prevetriti.

V pivnici. Sodi za novo vino se morajo pripraviti.

V hlevih. Živalim, ktere močno delajo, se mora prav dobro pokladati, ker pri setvi naj več trpijo. Izbrane slabe živali se naj prodajo; ovcam, o kterih želimo, da bodo meseca februarja že vrgle mlade, se mora pripustiti oven.

V vrtu za zelenje. Čebul in česen se mora pobrati, ravno tako tudi fajzol in drugo semenje; naj se zasadijo jagode; proti koncu meseca se mora posekati zelje in spraviti v klet ali jame.

V sadovnjaku. Skorej vse vrste jabelk in hrušek se ta mesec morajo pobrati. Dela se jabelčnica in bruskovka; suši se sadje. Pri pobiranju sadja se posebno mora paziti na to, da se ne kvarijo drevesa.

V vinogradih. Če je zemlja zlo teška, je dobro, če se vinograd še ta mesec enkrat okopa; vrbi trtini se naj odtrgovajo, okoli grozdja se naj potrga listje. Čuvati se morajo vinogradi.

V hmelniku. Hmel se mora pobrati in na priličnem mestu dobro posušiti; hmelje se naj poreže in s prstjo dobro pokrije. Hmelino kolje se mora spraviti.

Na polju in senokošah. Zetev se konča. Pobira se turšica in krompir. Seje se zimska rž in ječmen, posebno za klajo v pomladi. Tako imenovana inkarnatna detelja se seje. Tabak se pobira in sušit vesi. Otava se naj spravi in grobice naj iztrebijo. Nove senokoše se delajo.

Pri ulnjaku. Bčele ta mesec že malo nabirajo, proti koncu tega meseca se naj panji podrežejo in večkrat naj dobro pregledajo.

Pri ribniku. Priprave za jesensko ribljenje se naj delajo.

V logu. Pobirati se mora brezovo seme, želod in smrekovi češarki. Stelja in listje se mora grabljati. Ježice (šiški) se pobirajo. Ceste, po kateri se iz loga izvažajo drva ali les, se morajo popraviti.

Lo v. Streljajo se jerebice, prepelice in mladi zajci. Velika divjačina se začne pariti.

Umni sadjorejec.

Razno ravnanje s sadnim drevjem.

Črešnje in višnje.

Črešnje se večidel za velika drevesa izrejajo, višnje pa srednje drevo storijo in se dajo v piramide izrediti ali v brajde razpeljevati, ali pa tudi v posodi oskrbovati kot majhno drevesce. Da bo črešnja nizko drevesce ostalo, se cepi na mahaleb, to je taka višnja, ki daje tobakarjem dišeče cevke, in veliko drevo ne zraste. Kdor pa na osthajmko cepi, izredi drevo v najlepšo piramido. Višnje v brajde razcepljene, in črešnje, ki se kakor smrekov vrh izrejajo, je treba, da se jim poleti postranske veje prikrajšajo.

Marelice.

Marelice zrastejo srednja drevesa, ki se tudi v brajde razpeljati dadó; prirezavajo se pa tim in unim veje po leti, kakor potreba nanese, da bo sadja in drevo lepega lica, in ena veja nad drugo ne pride ter sence ne dela.

Obrezovanje marelic potrebuje posebne pazljivosti, izurjenosti in znajdenosti, ker le stari les se obrezuje, ki nima popkov. Kar se letos starega prireže, naj se gleda, da bodo take veje gnale mladike, ki bodo drugo leto cvele in sad imele; lepe letošnje mladike pa se pustijo, da drevo brez sada ne bo.

Breskve.

Iz kosčic zrastejo divjaki v srednja drevesa, ki tudi rodijo; s presajenjem se nekoliko požlabnijo, najbolj jih je pa cepiti. Za pritlikovce se v dren cepijo, sicer pa v breskvine divjake ali pa v slive. V sklad se že meseca februarja cepijo, ker zgodaj ženejo. Tako se tudi v marelicami ravna. Breskve se lahko v brajde razpeljajo in tako obrezovajo kakor marelice. V vrtih pri ozidju ali pri stenah proti jugu je za breskve, posebno pa za marelice najboljši kraj.

Dren.

Raste povsod rad in grm dela, ker iz korenin izrastlike poganja, ki ne pozebejo. S koreninšnicami se dren hitro pomnoži, če se namreč take zrastleke s koreninšnicami presadijo. Če se taki grmi otrebijo in okoli korenin okopava, zraste dren v zalo drevesce srednje velikosti; vrh se mu lahko osnuje, da ga naredi kakor smreka ali pa okroglega, kakor se obrezuje. Ko doraste, ga ne gre več obrezovati, da bolj rodi. Sad je majhen, podolgovat, rudeč in za vzitek surov ali pa se posuši, ali pa žganje iz njega kuba. Les je jako trd.

Oreh.

Oreh zraste veliko košato drevo, ki je vsako leto rodovitno če ne pozebe; takrat se mu le suhe veje odrežejo. — Orehi se ne cepijo, kako seme se sadi, taki sad bo drevo rodilo; tudi gnojiti mu ne gre. Kder orehi radi pozebejo, naj se ondi tako pleme rodi, ki pozneje cvete. Za vrte se priporočajo bolj majhne postave orehi. Sploh pa je pri obrezovanju zapomniti, da se orehom ne sme nikdar vrh odrezati pa tudi postranske veje le s previdnostjo, ker imajo debelo vsršali stržen in se jim rane nerade zacelijo, raje pa sahnejo in gnijijejo. Čim bolj je oreh grčast, tim več vrednosti je njegov les za mizarstvo rabo.

Kostanj.

Tudi kostanj veliko in košato drevo zraste, je od vrha manj občutljiv in vsako zemljo za ljubo ima. Treba ga je pa od mladosti trebiti, da gladko in visoko deblo naredi, vendar se mu ne sme vrh porezati. Njegov les je za razno rabo, tudi za doge dober, posebno pa za vinogradske kolje.

Laški kostanj, maroni, je manj prijetnega pokusa in je bolj kočljiv. Tudi kostanj se navadno ne cepi, ampak le seme sadi. Mladi kostanji v mokrotnih krajih radi pozebejo. Kder bolj pogosto stojé, raje rodijo. Iz štora požene mnogo mladik, najlepša se naj pusti, ki za 6 let že rodi, tako se dá kostanj pomladiti.

Dopisi.

Iz Trsta. V mestni zbor, ki je ob enem tudi deželni zbor, so okoličani volili: B. J. Sklimbo, Fr. Cegnarja, St. Nadliseha, dr. F. Načiča, Voznoviča, L. Burgstalerja in Jan. Nabergerja.

Od Braslovč 28. avgusta. Dragi „Slovenski Gospodar“, odkar izhajaš še nisi od tod nobenega dopisa dobil, pa še zdaj ti nimam nič veselega naznaniti, le o požarih in tatvini. V štirinajstih dnevih je pri nas dvakrat gorelo, in sicer zadnjič 25. pret. meseca v vesi, „Spodnje Gorče“, je petim kmetom razen enega ki je imel zidano in z opeko pokrito hišo, vse poslopje pogorelo, tako tudi vse orodje, dva konja in veliko druge živine, le malo je bilo mogoče oteti, ker ljudje so bili večidel na polju, eni pa na neki pogrebščini. Tem več nesreča je pa za tri, ki niso pred ognjem zavarovani bili. Žalibog, da ljudstvo še vedno tako malo spozna nevarnosti nezavarovan biti. Da pa ni ogenj še večega kvara naredil, gre hvala vrlim možakom, ki so tako hitro z 5. b. brizgljami na pomoč pritekli, nekteri celo od oddaljenih krajev, kakor iz Grajske vesi, Polzele in fabrike pri Prebvoldu, zadnja se je tudi najizvrstnejša skazala, kajti ima to prednost, da je ni treba nalivati, ker sama iz štirne vodo vleče (pumpa). Kako je ogenj izišel, se nič gotovega ne vé. O prvem požaru gre sum na cigane, ker se je gospodinja ž njimi kregala, ko so po sili hoteli od nje dar imeti. Tako je tudi zastran tatvine kakor sem omenil. Ko je predvečer zadnjič gorelo, so bili trije kmetje okradeni, ravno tako je bila naša župna cerkev že letos trikrat okradena. — Dragi čitatelj! znabiti da boš rekel, to pa ni

lepo, toliko o tatvini iz svojega kraja pisati. Da res je! Tudi pri nas svoje dni ni bilo, ali zdaj je vedno huje, ker se hudodelnikom v ječah preveč dobro godi, dostikrat boljše kakor doma pri teškem delu. Zato bi naj pa tudi naši poslanci svoj glas povzdignoli, da bi se bolj ostro proti hudodelnikom postopalo, če bo pa tako šlo naprej, ne bo skorej več varno nobeno človeško življenje in premoženje, tako dalje je že prišlo, da marsikteri vé za tata, pa ga vendar gosposki ne ovadi, misleč, saj nimam drugega kot sitnost in pota, ali pa zato ne, da mu tat, ko enkrat iz ječe pride, še kaj hujšega ne stori, ker nobenega ječa ne poboljša, temoč vsak še večji hudobnež iz nje pride, kar nas vsakdanja skušnja uči. To nam je prinesla nova doba. F. P.—n.

Od sv. Eme. (Toča in povodenj.) Na Velike Gospojnice dan je pri nas v pol uri opravila huda toča letošnjo trgatvo in malo žetev. Malo nam je pustila. Na isti dan bila je vsled viharnih bliščečev velika povodenj, ki je skoro vse travnike popalila, ter otavo vničila. Ednaka nezgoda nam je tudi več pol sena bila odvzela. Voda pa ni samo na travnikih kvara delala, temuč tudi na veliko njivah in goricah. Kar je njiv v dolu, so vpaljene s travniki vred, gorice pa in tiste njive, ki ležejo navbreg, je hudourni element razdril, zemljo s pridelki vred odnesel in tako pokvaril, da bodo ljudje s živino vred stradali.

Politični ogled.

Deželni zbori. V 4. seji štajarskega deželnega zbora se je najprej naznanilo mnogo raznih prošelj, ktere so se vse izročile raznim odsekom. K. Seidel je naznanil interpelacijo do vlade zastran grof Brandis-ovega pokopališča v farni slovenski cerkvi v graškem predmestju v Mariboru. Deželni poglavar odgovori na interpelacijo prof. Maassen-a do tega, da je že nekaj storil proti imenovanemu komisarju. Herman je utrdil svoj predlog zastran adrese do cesarja s tim, da je dokazal, kako sila je potrebno, da se naj v tej adresi do cesarja povejo vse želje ljudstva. Tudi nasprotniki se naj poslušajo. Predlog je pal. Profesor Maassen je še hotel govoriti, predsednik vendar tega ni dopustil, kar je njegovo stranko (Maassenovo) zlo razžalilo. Po tem je bila volitev v srenjski odsek, v kterega je tudi voljen Herman. Deželnega zbora časnik se ne bode izdaval. Na zavodu glubomutastih se dovoli stolica asistenta z letno plačo od 500 gold. Odobri se mestjanska šola v Gradcu na deželne stroške. Konservativni in narodni niso glasovali. Asistent za teoretične predmete na višji tehniki z letno plačo od 600 gl. se odobri. Potem je bila še skrivna seja.

V 5. seji 27. avgusta je najprej dr. Vošnjak s tovarši oglasil interpelacijo do vlade zastran praktičnega vpepljanja narodne ravnopravnosti v šole in urade, posebno v one srednje šole, v Mariboru, Celju in Ptuj, ktere se podpirajo z državne kase, in da se naj napravi akademija pravoznanstva v Ljubljani, v kateri bi se naj učilo v slovenskem jeziku. G. Bärnfeind je oglasil interpelacijo zastran tega, da bi se naj enkrat že končala dela gruntnih rešitev. Dalje je oglasil interpelacijo do deželnega odbora zastran delanja ceste od št. Lorenca pri Knitelfeldu do južne železnice. Reuter je interpelacijo oglasil zastran vinorejske šole v Mariboru in odloženja deželnega zbora. Interpelacije se bodo odgovorile pri prihodnji seji. K. Seidel interpelira vlado zastran postaje na koroškem kolodvoru v Mariboru. Cesarski komisar bode odgovoril prihodnjič. Peticije so se izročile dotičnim odsekom. K slednjemu je bila volitev deželnih odbornikov, in voljeni so bili: Kottulinski, Plankensteiner, Herman, Paierhuber, dr. Flek in dr. Schloffer; za njih namestnike R. Conrad, Portugal, Karlon, Tomšič, Heilsberger in dr. Mihil. Vsi so volitev sprejeli in g. Herman se je zahvalil blizo tako-le: Če ravno nerad izstopim iz mojega dozdajnega stališča, sprejem vendar volitev, da bom tako lože delal za korist moje stranke in za idejo pravice in spodobnosti (pravo!). Tedaj smo vendar enkrat po mnogih neizmernih trudih prišli do tega, da imamo tudi mi Slovenci enega zastopnika v deželnem odboru. Po pravici nam gresta najmanj dva, tolaži nas vendar to, da g. Herman velja za deset! Živel!!

V šesti seji 29. avgusta. K. Seidel je oglasil interpelacijo do vlade, ali ji je znano poškodovanje, ktero storijo vojaki po vajah na polju in senokošah. Reuter interpelira vlado, ali nebi hotela deželne zборе samo za čas odložiti in še letos enkrat sklicati zaradi mnogih važnih stvari.

Cesarski namestnik odgovori na to interpelacijo, da je dobil glas iz Dunaja, da se deželni zbor mora 3. septembra sklenoti. Dalje, da deželna vlada ne sme zaželen predlog vladi poslati. Dalje odgovori tudi na interpelacijo g. Seidelnazastran postaje na koroškem kolodvoru v Mariboru do tega, da bode za to delal pri ministru, da se napravi, če je res potreba. Reuter interpelira deželni odbor zastran vinorejske šole v Mariboru. Se bo prihodnjič odgovorilo, ravno tako dtui na Bärnfeindovo interpelacijo zastran neke ceste. Dr. Vošnjak interpelira vlado zastran vpeljave slovenskega jezika v srednjih šolah in uradih. — Interpelacija je prav izvrstna, ker je vendar precej dolga, jo prinesemo celo še le prihodnjič. — Namestnik bo odgovoril prihodnjič. Po tem so se rešile neke manj važne prošnje in postave za neka posamezna mesta in trge; tudi srenjski red za mesto Maribor. Dr. Wanisch poroča v imenu finančnega odseka zastran enakega stališča učiteljev in profesorjev na stanovskih (land-schaftlicher) srednjih šolah, z onimi na srednjih šolah deželnih ali državnih. Sporočevalec je posebno dokazal, da se mora plača profesorjev na stanovski viši realki v Gradcu in onim na realni gimnaziji v Ljubnu in Ptuj, kakor tudi ravnateljem imenovanih šol zboljšati. Učitelji in profesorji bi naj dobili letne plače 800 gl. in vsakih pet let 200 gl. več, ravnatelji pa bi naj dobivali priklado za poslovanje 300 in 200 gl. Suplenti, ki so že skušnje napravili, bi naj imeli 600 gl. oni, ki še nimajo skušenj 504 gl. letne plače. Šolnine v viši realki se naj plača 20 gl. Vse točke se sprejmejo, samo pri jedni točki je postala debata, namreč, da ni izrečeno, da bi se tudi učiteljem verozakona po petih letih zboljšala plača in Karlon boče, da bi se to tedaj samo ne storilo, če bi učitelj verozakona nebi zadostoval temu, kar se od njega tirja. Predlog pade. Deželni glavar še oznanja, da bodo volitve v državni zbor prej ko ne v sredo.

Deželni zbor Kranjski. V tretji seji je stavil dr. Zarnik nujni predlog, da se naj pošlje peticija do presv. cesarja, da se pomilostijo vsi v Janške in Velške dogodbe zapleteni. Zbornica je nujnost spoznala in g. Zarnik predlog taki vtudi z izvrstnim in večkrat humorističnim govorom. Pravi, da je bil po vseh slovenskih krajih samo glas nevolje, ko se je izvedela razsodba o Janško-Velških dogodbah, ker tukaj so obsojeni na 2—3 leta, ko so vendar pri celo enakih dogodbah, kakor n. pr. v Českem v Horovici, kjer so Nemci napadli Sokole, in v Bistrici pri Brnu, kder so tudi nemški sodci sodili Čebe, so jih vendar samo obsodili na 2—14 dni. V drugih deželah se tako razhajanje sodi samo na 8—12 ur v zapor itd. Pravi dalje, kako so se napadi na Slovence v Hočah, pri Črni Gori, Novi Vasi in na Bratkoviča v Celju celo ne kaznovali, in morebiti samo zato, ker so bili napadeni Slovenci. Wurzbach misli, da deželnemu odboru ne gre pravica, staviti take prošnje do cesarja, Svetec pa dokaže, da mu gre. Zarnikov predlog se potrdi. Podigne se potem prav živahna debata zastran oskrbnika za deželno posojilnico in odobri se predlog, naj si vlada sama enega izvoli iz treh predloženih. V deželni odbor so izvoljeni bili: Dežman, Svetec, Bleiweis in dr. Kosta; za namestnike: Rudeš, dr. Razlag, Murnik in Poklukar. V tretji seji se odobri volitev Konrada, 7 poslancev je pri glasovanju odšlo iz zbornice. Po hudi debati zastran podpore za gledišče, se k slednjemu odobri, da se bode davala podpora za slovensko gledišče 1600 gl., za nemško pa 600 gl. — V 5. seji se odobri predlog deželnega odbora zastran rabe slov. jezika v vseh c. k. uradnih na Kranjskem; predlog zastran učnega jezika in pravoznanstvene akademije in predlog zastran premembe volilnega reda.

Deželni zbor Goriški. Černe je priporočal odsek 7 udov, ki bi naj sestavili adresu do cesarja. Dottori je soper temu nasvetu, in ker je pri glasovanju na vsaki strani enako glasov, odloči deželni glavar s svojim glasom za Dottorja. Za konečno uredbo deželne kmetijske šole v Gorici se voli odsek 7 udov. V deželno komisijo za uravnavo zemljiščenega davka sta se volila grof Coronini in Pace, in za namestnika Candalini Ivan. Voli se tudi odsek, ki naj odloči ali bi se naj poslal eden ali dva zdravnik v deželno zdravstveno komisijo v Trst. V državni zbor sta izvoljena Anton Črne od slovenske in L. Strassoldo od italijanske strani.

V Tirolskem deželnem zboru večina 29 poslancev ni hotela storiti predpisane obljube, in je hotela obljubiti le samo toliko zvestobe ustavi, kolikor jim pripušča vest in tirolske zagotovljene pravice. Deželni glavar te obljube ni sprejel in poslanci so odšli domu.